

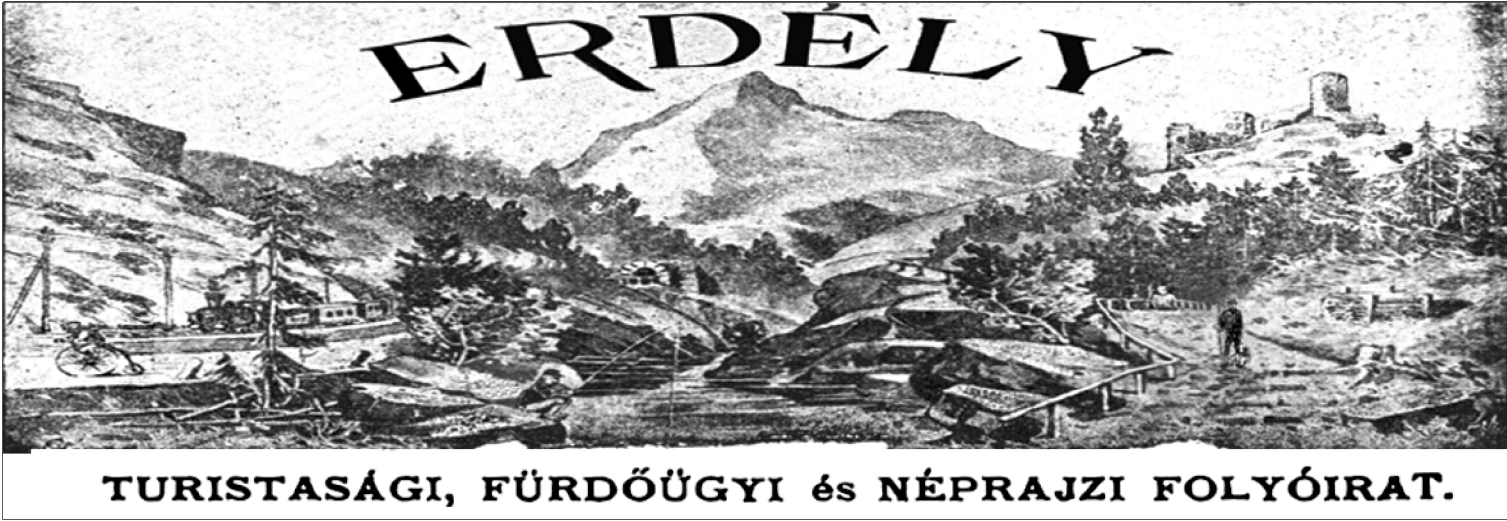
Erdély

ALAPÍTVÁ 1892-BEN

Új sorozat, 61. szám
2013/12.
Megjelenik havonta

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület
– Kolozsvár 1891 Értesítője

Szerkesztők:
Tóthpál Tamás
(tothpaltamas@gmail.com)
Pál Gyöngyi

Januári rendezvények

■ *December hónap hátralévő napjaira tervezett rendezvényeinért keresse az Erdély november 29-i számát.*

■ **December 31. (kedd):** EKE-SZILVESZTER: Jelentkezni a székházban Kovács F. Zsuzsa titkárnőnél.

■ **Január 1. (szerda):** Sipotele-vízesés–Sárkányok-kapuja (20 km), megközelítés személygépkocsikkal. Túravezető: Ambrus Tibor ♦ Sízés a Hajtás-völgyben, a hóviszonyok függvényében január elsejétől naponta 10 és 14 óra között. Szervező: Szilágyi András. Érdeklődni telefonon.

■ **Január 2. (csütörtök):** Évnyitó túra a Rejtett-forráshoz (6 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Bagaméri Tibor.

■ **Január 4. (szombat):** Hagyományos Árpád-csúcs túra (20 km, 400 m szintkülönbség), találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Kiss János.

■ **Január 7. (kedd):** *Aromán fotográfia hónapja* –EKE-fotókiállítás a Lucian Blaga egyetemi könyvtár előcsarnokában. Megnyitó: 17 órakor. ♦ 20 órától minden kedden korcsolyázást kedvelőkkel találkozó a Cora üzletház parkolójában. Szervező: Ambrus Tibor (EKE-tagoknak 20%-os kedvezményes belépő).

■ **Január 8. (szerda):** „Testet épít, lelket szépít a természetjárás” (12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta. ♦ Közgyűlés 18 órától az Apáczai-líceumban. A Királykőtől a Bucsecsig, Fazakas Ferenc vetítése.

■ **Január 11. (szombat):** Feleki sípálya–Feleki stadion (20 km, 500 m szintkülönbség). Találkozás 10 órakor a 32-es Alverna végállomásán. Túravezető: Kiss János. ♦ Bácsi-torok (10 km). Találkozás 10 órakor a 31-es Széchenyi téri buszmegállójában. Túravezető: Márton Erzsébet.

■ **Január 12. (vasárnap):** Bükki séta (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Bagaméri Tibor ♦ Hajtás-völgy (10 km), találkozás 10 órakor a Rádió-ház előtt. Túravezető: Szócs János.

■ **Január 15. (szerda):** „Testet épít, lelket szépít a természetjárás” (12 km), találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta. ♦ Túravezetők tanácskozása és választmányi gyűlés 17 órától a székházban.

■ **Január 17. (péntek):** Vonatos kirándulás Csíkszeredába a Best 100 nemzetközi fényképk kiállítás megnyitójára. Érdeklődni: Vas Gézánál.

■ **Január 18. (szombat):** Római-fürdő–Csáklya-kő, mikrobuszos kirándulás. Túravezető: Ambrus Tibor. Érdeklődni telefonon. ♦ Medve-gerinc–Bükk-tető–Szászfenes (17 km, 500 m szintkülönbség). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Kiss János.

■ **Január 18–19. (szombat–vasárnap):** Gyereksízés Kisbányán gyerekeknek szülőkkel. Szervező: Veres Ágnes. Érdeklődni telefonon.

■ **Január 19. (vasárnap):** Múzeumok túrája: az Állattani Múzeum. Találkozás 11 órakor az Egyetemi Könyvtár előtt. Szervező: Martonossy Magda.

■ **Január 20. (hétfő):** Csillagtúra (5 km), találkozás 19 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Várad Nagy Pál. Érdeklődni telefonon Martonossy Magdánál.

■ **Január 22. (szerda):** „Testet épít, lelket szépít a természetjárás” (12 km), találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta.

■ **Január 25. (szombat):** Kirándulás Csucsára, találkozás 7.15-kor a nagyállomáson. Túravezető: Mórén Zoltán ♦ Gorbó-völgyi jéges alakzatok (20 km, 350 m szintkülönbség), találkozás 9 órakor a Hajnal negyedi végállomáson vagy 10 órakor a Hintás-fánál. Túravezető: Kiss János.

■ **Január 26. (vasárnap):** Kajántói-fenyves (16 km), találkozás 9 órakor a távolsági buszállomással szemben. Túravezető: Vlád Pál.

■ **Január 29. (szerda):** „Testet épít, lelket szépít a természetjárás” (12 km), találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta.

■ **Február 1. (szombat):** Bácsi-torok (10 km), találkozás 10 órakor a 31-es Széchenyi téri buszmegállójában. Túravezető: Márton Erzsébet.

■ **Február 2. (vasárnap):** Sztánai vasútállomás–Csigadomb–Riszeg-tető (15 km), találkozás 7.30 órakor a nagyállomáson. Túravezető: Szócs János.

■ **Február 5. (szerda):** „Testet épít, lelket szépít a természetjárás” (12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta. ♦ Közgyűlés 18 órától az Apáczai-líceumban.

Téli túra az Ördögmalom-vízeséshez

A SZERZŐ FELVÉTELE

AMBRUS TIBOR

December 8-án, vasárnap kora reggel álmosan, vacogva gyűlekeztünk a Széchenyi téren a tél első igazi havas túrájára. Úti célunk a Dregán-völgyét uraló, 1792 m magas Bocsásza-csúcs és az Ördögmalom-vízesés volt.

A pányiki tetőn havazni kezdett, és rövidesen hófedte tájon haladtunk. A Dregán-völgyi víztározó gátján már 10 cm-es hóban csúszkáltak a kocsik. A Zarna erdészháztól a síkos út miatt nem lehetett autókkal továbbmenni, így újraértékelve a helyzetet, reális célként az Ördögmalom-vízesés maradt számunkra. Így is 27 km gyaloglásnak néztünk elébe...

A 22 túrázó vidáman indult neki a gyalogtúrának. A havas út egyik oldalán a víztározó hatalmas, a szélén már befagyott vize

Csak sejtettük az utat...

tükre, a másik oldalon égbenyúló sziklák, hófehérbe öltözött fenyők kísérték. A víztározót elhagyva a csendet csak a Nagy-Sebes csobogása törte meg. A Cserepes (Ciripa) erdészházhöz közeledve meghitt hangulatunkat munkagépek zaja oszlatta el. Az utat feltúrták, nagy csöveket fektettek le, a patakmederben kotrógépek dolgoztak, vasárnap is folyt a természetromboló munka. Mikro-vízierőművet építenek, akárcsak Erdély számos más hegyi patakán. A hótakaró valamennyire elfedte az ember ejtette sebeket, de így is szomorú látvány volt.

A Cserepes erdészháztól következtünk legnehezebb része. Térdig erő hóban kapaszkodtunk fel az 1253 m magasságban levő Ördögmalom-vízeséshez. A 25 m magas, kétlépcsős vízesés messzire hallatsz

Infó	Túravezetők, szervezők elérhetőségei
■ Szolgáltatás napok a székházban: hétfőn, csütörtökön 17–18 óra, kedden 10.30–12.30 óra között. ■ EKE-fotóklub: minden kedden 17 órától a székházban. ■ Könyvtár: minden csütörtökön 17–18 óra között a székházban. Rendezvényeinkre minden érdeklődőt szeretettel várunk!	Ambrus Tibor 0722-377622 Bagaméri Tibor 0742-776930 Kiss János 0364-807-639 Kovács F. Zsuzsa (titkárnő) 0745-360064 Márton Erzsébet 0742-037179 Martonossy Magda 0732-948221 Mórén Zoltán 0742-865255 Székely Lavotta 0748-036290 Szilágyi András 0742-625130 Szócs János 0742-690881 Veres Ágnes 0723-159000 Vlád Pál 0264-435866 Vas Géza 0742-659570

Boldog új évet minden EKE-tagnak és kirándulónak!

Mikulás-túra hóviharral, citromos teával

BOZSOKI ADRIENN

Hóviharra ébredtünk december 7-én, szombaton reggel. A riasztó időjárás ellenére, mégis 28-an (!) gyülekeztünk 10 órakor a Monostori végállomásnál, hogy részt vegyünk a Mikulás-túrán, Hints Miklós túravezető Mikulás-sunkkal.

Indulás után a vihar elcsitult, s az erdőben hóval besítált vastag avaron haladtunk a Cérna-forrás felé. Ezen a tisztáson a Vointa turistacsoport által vastagabb ágakból ügyesen összeállított asztalok és padok várják a fáradt kirándulókat.

A Mikulás megbízottja az idén Virág Ibolya Mikulás(néni) volt. Régi szokás szerint mindenki hozott magával egy ötletesen összeállított kis ajándék-csomagot, ezeket a Mikulás ösz-

szegűjtötte, Hints Miki megszámozta őket, és mindenkinek egy tombolajegyet adott, mi pedig – mint a gyerekek – izgatottan vártuk a kisorsolandó meglepetéscsomagokat.

Eközben a kövekből kiépített tűzhelynél már ropogott a tűz, készíthettük a sütni való kolbászt és szalonnát, amit aztán farkasétvággal elfogyasztottunk, sőt a Mikulás-csomagok tartalmát is megkóstoltuk.

Habár a szél elcsitult, a nap is kikukucsált a felhők közül, a beköszöntő tél azért éreztetten erejét. Ezért elővettük a citromos forró teával teli termoszkokat és körbeálltuk a tűzhelyet. Néhány vidám dal elénekzése után csomagolni kezdtünk, rendet hagyva a tisztáson, és egy kellemes kirándulás élményével 2 órakor hazafelé indultunk.

Gyermeki izgatottsággal vártuk a csomagot

A SZERZŐ FELVÉTELE

Kopászat, a szervezett turizmus egyik őse

Restitutio

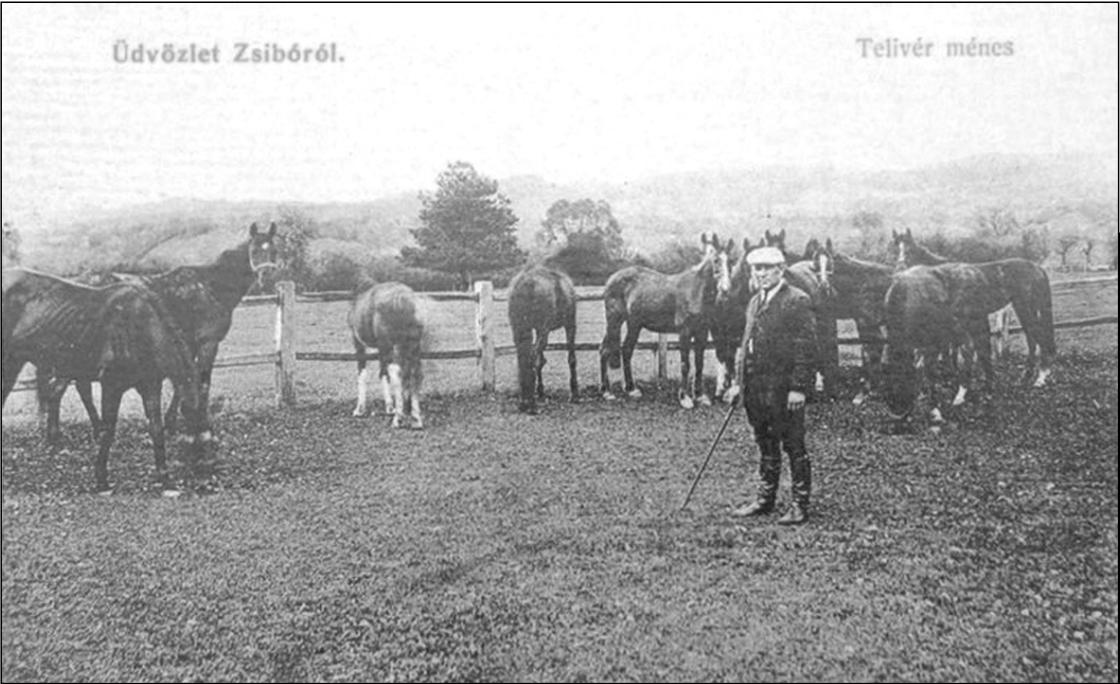
■ Rovatunkban írásokat „szolgáltatunk vissza” az olvasókhoz. Általában olyanokat, melyek az egykori Erdélyi Kárpát-Egyesület (EKE) hajdani hírlapíróinak vagy a turistatársadalom más nagyjainak tollából születtek, ám nem az egyesület lapjában, hanem másutt jelentek meg.

■ Az EKE 1891-es megalakulásáig a természetbe kijárást szervezett formában – leszámítva a majálisokat és az iskolai kirándulásokat – csak az akkori sportegyesületekben lehetett gyakorolni. Természetben űzött sportnak számított a vadászat minden neme, a halászat, csónak-, távgyalogló és szekeres versenyek. Gr. Andrassy Manó, az említett zsuki hajtóvadászatok egyik hű résztvevője szerint a lovas vadászat olyan „ingerlő, férfias mulatság, melyben fáradtság, utánajárás, reménykedés, szerencse, ügyesség és bátorság szükséges kellék lévén, megvan mindazon fűszer, mely az eredményt élvezetessé teszi”. Mintha egy izgalmas magashegyi vagy sziklamászó túra benyomásait fogalmazta volna meg.

Ebben a számunkban, a lovak és kutyák kapcsán, az erdélyi szervezett turizmus előzményeiről szólunk. Egy előző számunkból megtudtuk, hogy a napjainkra kipusztult oroszhegyi székely ló vére nem veszett ki teljesen, mert br. Wesselényi Miklós (1796–1850), a reformkor kiemelkedő alakja Zsibón, Angliából hozott telivér kancát székely ménnel párosított. Az új fajta divatos és kedvelt lova lett a haladó szellemű arisztokráciának. Falkavadászatokra is sikerrel használták, melyek aztán nagy lendületet vettek br. Wesselényi Béla Kolozsvár környéki Szénafüvek, illetve zsuki rendezéseiben. A vadászidény lejártával pedig a ménes és a kutyafalka visszaköltözött a báróval Zsibóra. De mi köze mindennek a szervezett turistasághoz?

A természetben való lovaglás egyik fajtáját, a kopászatot, azaz kopófalkával rendezett lovas hajtóvadászatot még 1848 előtt (John) Paget János honosította meg Erdélyben. Néhány erdélyi kopóval és Angliából hozott harrierekkel a kolozsvári kopászó lovas társaságban jobb híján ő töltötte be a falkavezető szerepét is. Ez a társaság 1848-ban megszűnt, de a forradalom után újraalakult, kapcsolatban a szamosfalvi idomítóintézettel. Ez a kezdeményezés is rövid életű volt, viszont 1856-ban megalakult a kolozsvári lovaregylet, br. Jósika Lajos elnökle alatt. Elsősorban lóversenyeket rendeztek, de falkavadászokat (kopászatokat) is. Utóbbiakat nem annyira a sebesség, de a versenylovakét is sokszor felülmúló kitartás jellemezte. Az a hi-

edelem járta, hogy vidékünk hepehupás terepeivel csak Erdélyben nevelkedett ló tud megbirkózni. „Anglia terein nincs annyi izmos akadály, mint Kolozsvárnak a Tekintő, Harmad és Hided (?) völgy és Tarcsa részhatárain. Amely paripa itt egy egész őszi idényt jól kitart, azt bátran megvehetni.” – írja Újfalvi Sándor, a nemes sport itteni gyakorlói között megemlítve Kendeffy Ádámot és Wesselényi Miklóst. Ez időben tartott még kopókat Sámsondon gr. Bethlen István, Hadréven pedig erdélyi kopókkal – jelenleg a legveszélyeztetettebb magyarországi származású kutyafajta – kopászott „boldog emlékezetű Szilvássy Miklós, az Aranyos-menti Nimród... aki maga volt a falkár és egy cigány pecér az ostoros” – mint írja legidősb. gr. Bethlen János.

KEPESLAPOK.WORDPRESS.COM/PETHŐ CSÖNGÖR

Zsibó, telivér ménes. Képeslap 1908-ból

A XIX. század utolsó negyedében Kolozsvár környékén br. Wesselényi Bélának köszönhetően folytak tovább a falkavadászatok, aki 1891-ben létre is hozta az Erdélyrészi Falkavadász Társaságot (EFVT). 1893-ban EKE-alelnök lett. 1904. október 20-án, vadászat közben, lova hátán szívészélhűdés érte. Halála után az EFVT gróf Bánffy György elnökle alatt még a világháború kezdetéig működött.

Az alábbiakban br. Wesselényi Béla egy korábbi falkavadászatáról közlünk rövid beszámolót, mely Nimród aláírással a Kolozsváron, dr. Békéssy Károly (1850–1938) – majdani EKE választmányi- és helynévhelyesbítő bizottsági tag, Erdély-munkatárs stb. – szerkesztésében megjelenő Sport című folyóirat 1876-os évfolyamának negyedik, november 5-i számában je-

lent meg. A rókavadászat a kolozsvári Szénafüveken játszódik le, melyen eredetileg a Szamosfalva, Apahida, Nemeszsuk, Válaszút, Fejérd, Kajántó és Papfalva által határolt mintegy 100 négyzetkilométernyi, az orosz sztyeppékhez hasonló dombvidék értendő. De mivel ezen a tájon a kolozsvári határ 1000 éves magyar szilaj pásztorságát a ’20-as évek földreformja felszámolta, ezért napjainkra sokak számára a Szénafüvek inkább csak a geológiai rezervációt, a „koporsókat” jelenti. A kétórás vadászat 25 km-t meghaladó útvonalra a feldarabolt terepen nem is járható le, csak térképen követhető. A szintkülönbségeket, ami esetenként akár 50 métert is jelenthet, a szövegbe szúrt nyilakkal érzékeltettük.

Közli: Tóthpál Tamás

A kolozsvári falkavadászatok

■ Az [1876.] október 28-iki vadászat megérdemli, hogy róla rövid említést tegyünk. Az erdélyi lovak győzősségéről tesz ez újabb bizonyítékot. Részt vettek az említett vadászon gr. Bánffy Béláné egy hadadi nevelésű lovon, Macskássy Miklós egy, a múlt évben szerencsétlenül elhunyt gr. Bethlen Domokos által nevelt lovon és br. Wesselényi Béla egy saját nevelésű lovon.

A Pokololdal megett felugrott róka [↗] a fejérdi csere felé igyekezett; annak közelébe érve azonban megtért és egyenes irányba [↘] a harmadvölgyi halmok közé ment s onnan [↗→] át a Pokololdalba, hol egy nádásban megbújt. Az ebek utána menvén, a nádásból egy helyett két rókát ugrattak ki egyszerre. Hirtelen nem vehetvén észre, melyik a régi s melyik az új róka, azt követtük, mely után a falka zöme ment. A másikat csak három eb vette üldözőbe, követve a két ostorász által; mint később megtudtuk ez volt a hajtott róka, nagyon fáradt volt s csak azáltal tudott üldözőitől menekülni, hogy egy közeli rókalyukba bújt. Mi ezalatt a cserének felülve a friss rókát követtük, mely a Pokololdalból kikapaszkodva [↗] az Elő-völgybe [↘] ment s onnan [↗↘] a Harmad-völgybe s azt [→] hosszába véve [↗] a Kis Morgón keresztül [↗] a Nagy Morgóba vitt, hol egy tövisbokorba meghúzta magát; alig pár percnyi szünet után – mely azonban lovainknak igen jól fogott – reá akadtak az ebek s hosszasan szembe hajtva átkergették [→] a tarcsai praediumba s onnan le [↘] a Tarcsa-patakához. Azon átkelve a túlsó oldalon felment [↗] s onnan le [↘] a nagyzsuki határba, majd vissza [→↗] a fejérdi határ felé.

A nagyzsuki és fejérdi határ közt, midőn már rókánkat biztosan magunkénak hittük, az ebek orra előtt egy rókalyukba menekült. Kiásására gondolni sem lehetett, délután fél négy óra volt s még három órát kellett onnan haza lovagolnunk.

Az iram jó sebes volt, különösen az első óra; az egész futás tartott két óra hosszat, melyből szünet csak tíz perc volt.

Megjegyzendő, hogy gróf Bánffy Béláné dacára a sebes iramnak és a befutott roppant nagy tér változatos és közbe-közbe veszélyes voltának, folytonosan az első sorban lovagolt, mégpedig olly elszántsággal, mely bármelyik régi rókavadásznak becsületére vált volna.

Nimród